

világszínház

sok rendes ember sok szépet és jót akart, de egynek, kettőnek nem sikerült. Nem hiszem, hogy valamelyikünket is bán-tana az elmarasztalás, ha az jóindulatú. De a semmibebevévés iszonyatos. Nem-kevésbé a durva ledorongolás, a szeretet nélküli kíméletlenség. A döntő tényező ebben az, hogy jó szándékkal végzett munkát ne rossz szándékkal bíráljanak.

Érdeklí a színészeket a kritika?

Feltétlenül. Volt olyan eset, hogy elgondolkodtam azon, amit leírtak, és módosítottam a játékomon: aztán ugyanez a kritikus írt valamit egy másik szereplőről, ami számomra képtelenség volt, és hajmeresztően az ellenkezőjét gondoltam. Megdicsért valakit, akiről nekem egészen más volt a véleményem. Abban a pillanatban azt mondtam: Jézus Mária, akkor én is rossz vagyok! Egyszóval a kritikai mérce következetességét is számon kérem.

Közhely, hogy „Gobbi Hilda mögött tapasztalatokban gazdag színészi munkásság áll”, de igaz. Milyen használati utasítást szűrt le ebből a továbbiakra?

Ebből a szertelen és hirtelen beszélgetésből azt, hogy szenvedélyesen szeretek élni, tehát meg kell őriznem a jó közérzetemet. Az élet nem olyan hosszú, hogy ráérjünk a pesszimizmusra is, meg a szenvedésre is, hogy állandóan nyüglődjünk és panaszkodjunk. Néha lehet mérges az ember, arra talán van idő, de tartósan ... ? És ne higgye, hogy ez bölcsekedés. Ez kényelem.

Mészáros Tamás

Amatőrök Angliában

Anglia a színházművészet szerelmeseinek Mekkája. Aki tájékozódni akar a nyugat-európai színházi eseményekről, a stílus-teremtő, szenzációs, kísérleti előadásokról vagy az igen magas átlagszint titkáról, az a szigetország színházi életére figyel.

Abban, hogy ez így van, és jogosan van így, minden bizonytalanságot jelentős szerepe van az amatőr színjátszás hallatlan gazdagságának, elterjedtségének.

Angliában nemcsak az évszázados hagyományokra támaszkodhat a hivatásos színház, hanem arra az egész országot behálózó amatőr színházrendszerre, amely egyrészt mindenhová eljuttatja az élő színházat, másrészt kielégíti a játékedvet, és értő nézőket nevel. Így szinte természetes, hogy az angol nézők magától értetődően színházértők, és szeretik - különösen vidéken - a színházat.

Angliai utam során bárhová vetődtem, minden városban - kicsiben és nagyban, egyetemiben és iparban - megtaláltam az amatőr színházat, s vasárnap kivételével nem volt olyan nap, hogy ne lett volna előadásuk.

Az együttesek egyetemei, különböző egyesületek, esetleg maga a város patronálásával működnek, vagy többé-kevésbé független vállalkozású kisebb-nagyobb csoportok.

A színvonal, a műsor meglehetősen heterogén. Többnyire színházpótló szerepet töltenek be, azaz amely helységben nincs hivatásos színház, ott az amatőrök veszik át azok feladatait, de az avantgarde kísérletek úttörői is közülük kerülnek ki.

Hogy a színházi élet mennyire szerves részét jelentik az amatőrök, a birminghami Crescent Theatre példája mutatja. Anglia második legnagyobb városának, a több mint egymillió Birminghamnek három színháza van: két hivatásos (ezek közül az egyik a könnyed, szórakoztató darabok hajléka) és az amatőröké, a Crescent Theatre. A 350 személyes, modern színpadtechnikával rendelkező színháznak önálló, de nem elsősorban a színházi munkájukból megélő társulata van. Ottlétemkor Albee *Érzékeny egyensúlyát*, Racine *Andromachéját* és Wilder *A mi kis városunk* című darabját játszották. Rendszeresen vendégül látnak különösen a felkészülési időben - más amatőr együtteseket, ahogy ők is vendégszerepelnek más városokban. Törzsközönségüket színházbaráti körük alkotja.

Az együttesek más formában is együttműködnek. London sok-sok pincepadlás-kísérleti-avantgarde színháza közül néhányan összefogtak, s egyszerre öt helyen tíz együttes *bemutató fesztivált* rendezett. Felváltva játszottak a csoportok a különböző színházakban, sokszor ebédszünetben is - gyakorlatilag belépődíj nélkül. E fesztiválon a legkülönbözőbb stílusú előadások reprezentálták az amatőr együttesek próbálkozásait. Egy középkori história kedves komédiája a hagyományos diákszínház példája, míg a másik véglet a „monoton színház” utánérzéses produkciója: egy-egy meztelen férfi és nő alig-alig takaró papír-palástban óriási kockákat görgetett lassított mozdulatokkal, miközben a mindennapos emberi érintkezési szövegsablonjait hajtogatták. A kockák és emberek nem találkoztak, a szövegek visszhangtalanul, válasz nélkül elháltak.

A parányi kis egyetemi városka, *Durham* egyetemi színházának - a drámatörténeti tanszék közreműködésével bemutatott - Csehov *Cseresznyeskert-előadása* viszont rendkívül eredeti, friss és kritikus szemléletű volt. A nálunk megszokott melankolikus értelmezéssel szemben az angol egyetemisták előadása kemény, s minden szereplőt kritikusan - már-már karikatúraszerű kegyetlenséggel lemez-telenítve - látta.

A londoni Young Vic - a nagyhírű Old Vic fiatal művészeinek stúdiószínpada - sajátos átmenet a hivatásos és az amatőr színház között. A nagy, csupasz hodályban tartott előadások légköre, a közönség összetétele, a színház és klub együttélése mindenesetre az amatőr színházakéval rokon. Beckett *Végjátéka* pontos, minden részletében kidolgozott, bár kissé hűvösnek tűnő előadás volt. A színészek nem „játszottak”, hanem típusokat elevenítettek meg, hangban, mozdulatban, koreográfiában tökéletesen „egysíkúan”. A beckett-i gondolatok és a „fekete humor” egysége és ennek pillanatonként szükséges, a néző által elvégzendő szétválasztása adta az előadás különleges izgalmát, a monotonian győzedelmeskedő belső vibrálását.

Minden látott együttesre - akár utánjátszó, akár kísérletező - igaz, hogy a színészek, rendezők, szcenikusok mesterségbeli tudása igen magas.

S még egy a hivatásosoknál és amatőrökönél egyaránt tapasztalható „apróság”: lenyűgöző fénydramaturgia segíti az előadások koncepciójának kiteljesedését.

N. I.